

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Навчально-науковий інститут економіки,
управління, права та інформаційних технологій

КАФЕДРА ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ

СИЛАБУС

МІЖФАКУЛЬТЕТСЬКОЇ ВИБІРКОВОЇ НАВЧАЛЬНОЇ
ДИСЦИПЛІНИ

Демографічна політика
Population Policies

Розробник:

Ольга МИРНА – доцент кафедри публічного управління та адміністрування,
доцент, кандидат економічних наук

Полтава
2021/2022

Назва навчальної дисципліни	Демографічна політика міжфакультетська вибіркова навчальна дисципліна
Назва структурного підрозділу	Кафедра публічного управління та адміністрування
Контактні дані розробника, залученого до викладання	Викладач: Мирна Ольга , к.е.н., доцент Контакти: ауд. 494, навчальний корпус №4 ПДАУ e-mail: olga.myrna@pdaa.edu.ua, тел.: 0508571180, сторінка викладача: https://www.pdaa.edu.ua/people/myrna-olga-volodymyrivna
Рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський) рівень
Попередні умови для вивчення навчальної дисципліни	Базові знання з географії, управління, економіки

Заплановані результати навчання:

Мета вивчення навчальної дисципліни набуття здобувачами вищої освіти теоретичних знань та практичних навичок, комплексу компетентностей з питань демографічної політики, зокрема щодо державного впливу на демографічний розвиток через визначення її сутності та місця в системі публічного управління та адміністрування, виявлення організаційно-функціональних взаємозв'язків між інститутами демографічної політики в публічній сфері.

Основні завдання навчальної дисципліни: опанування відповідної сукупності компетентностей, які повинні сприяти загальнопрофесійній підготовці майбутніх фахівців і забезпечити належне виконання ними покладених професійних завдань, зокрема щодо: законів природнього відтворення населення, базових основ демографії, головних демографічних закономірностей та концепції, особливостей територіальної специфіки народонаселення, сучасних тенденцій розвитку демографічних процесів та особливостей політики народонаселення у світі та Україні, основ соціально-демографічного прогнозування.

Компетентності: <i>загальні:</i>		Програмні результати навчання:
<p>ЗК 4. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями, вміння виявляти, формулювати та вирішувати проблеми.</p> <p>ЗК 5. Здатність генерувати нові ідеї (креативність, бути критичним і самокритичним).</p> <p>ЗК 6. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу, встановлення причиннонаслідкових зв'язків, уміння використовувати їх у професійній і соціальній діяльності.</p> <p>ЗК 8. Здатність до практичного застосування знань та оволодіння сучасними знаннями.</p> <p>ЗК 10. Здатність застосовувати отримані знання в практичних ситуаціях, виявляти, ставити та вирішувати завдання у сфері професійної діяльності.</p>	<p>ЗК 13. Знання та розуміння предметної області і професійної діяльності з можливостями проведення досліджень на відповідному рівні;</p> <p>ЗК 14. Навички використання інформаційно-комунікаційних технологій для пошуку, оброблення, аналізу інформації з різних джерел та прийняття рішень.</p> <p>ЗК 17. Уміння критично оцінювати явища, ситуації, діяльність осіб, спираючись на отримані знання.</p> <p>ЗК 18. Уміння розв'язувати поставлені задачі та приймати відповідні обґрунтовані рішення.</p>	<p>ПРН 06. Демонструвати здатність до аналізу, адаптації та діяльності в нових ситуаціях.</p> <p>ПРН 13. Уміти здійснювати пошук та узагальнення інформації, робити висновки і формулювати рекомендації в межах своєї компетенції.</p>

Програма навчальної дисципліни

Тема 1. Поняття й категорії державного управління демографічними процесами
Тема 2. Джерела інформації про населення і демографічні процеси
Тема 3. Чисельність та структура населення
Тема 4. Природний і механічний рух населення та його показники
Тема 5. Відтворення населення та його показники.
Тема 6. Демографічне прогнозування.
Тема 7. Соціальне прогнозування.
Тема 8. Демографічна політика.
Тема 9. Досвід здійснення демографічної політики в зарубіжних країнах.
Тема 10. Сучасна демографічна політика України.

Трудомісткість

Загальна кількість годин – 90 год. Кількість кредитів – 3,0. Форма семестрового контролю – залік.

Структура курсу

Тема	Результати навчання	Вид завдань	Оцінювання
Тема 1. Поняття й категорії державного управління демографічними процесами	ПРН 06. Демонструвати здатність до аналізу, адаптації та діяльності в нових ситуаціях. ПРН 13. Уміти здійснювати пошук та узагальнення інформації, робити висновки і формулювати рекомендації в межах своєї компетенції.	<u>Самостійна робота:</u> виконання завдань самостійної роботи	4
Тема 2. Джерела інформації про населення і демографічні процеси	ПРН 06. Демонструвати здатність до аналізу, адаптації та діяльності в нових ситуаціях. ПРН 13. Уміти здійснювати пошук та узагальнення інформації, робити висновки і формулювати рекомендації в межах своєї компетенції.	<u>Самостійна робота:</u> виконання завдань самостійної роботи	4
Тема 3. Чисельність та структура населення	ПРН 06. Демонструвати здатність до аналізу, адаптації та діяльності в нових ситуаціях. ПРН 13. Уміти здійснювати пошук та узагальнення інформації, робити висновки і формулювати рекомендації в межах своєї компетенції.	<u>Практичне заняття:</u> виконання практичних завдань <u>Самостійна робота:</u> виконання завдань самостійної роботи	8 4
Тема 4. Природний і механічний рух населення та його показники	ПРН 06. Демонструвати здатність до аналізу, адаптації та діяльності в нових ситуаціях. ПРН 13. Уміти здійснювати пошук та узагальнення інформації, робити висновки і формулювати рекомендації в межах своєї компетенції.	<u>Практичне заняття:</u> виконання практичних завдань <u>Самостійна робота:</u> виконання завдань самостійної роботи	8 4
Тема 5. Відтворення населення та його показники.	ПРН 06. Демонструвати здатність до аналізу, адаптації та діяльності в нових ситуаціях. ПРН 13. Уміти здійснювати пошук та узагальнення інформації, робити висновки і формулювати рекомендації в межах своєї компетенції.	<u>Практичне заняття:</u> виконання практичних завдань <u>Самостійна робота:</u> виконання завдань самостійної роботи	8 4
Тема 6. Демографічне прогнозування.	ПРН 06. Демонструвати здатність до аналізу, адаптації та діяльності в нових ситуаціях. ПРН 13. Уміти здійснювати пошук та узагальнення інформації, робити висновки і формулювати рекомендації в межах своєї компетенції.	<u>Практичне заняття:</u> виконання практичних завдань <u>Самостійна робота:</u> виконання завдань самостійної роботи	8 4

Тема 7. Соціальне прогнозування.	ПРН 06. Демонструвати здатність до аналізу, адаптації та діяльності в нових ситуаціях. ПРН 13. Уміти здійснювати пошук та узагальнення інформації, робити висновки і формулювати рекомендації в межах своєї компетенції.	<u>Практичне заняття:</u> виконання практичних завдань	8
		<u>Самостійна робота:</u> виконання завдань самостійної роботи	5
Тема 8. Демографічна політика.	ПРН 06. Демонструвати здатність до аналізу, адаптації та діяльності в нових ситуаціях. ПРН 13. Уміти здійснювати пошук та узагальнення інформації, робити висновки і формулювати рекомендації в межах своєї компетенції.	<u>Практичне заняття:</u> виконання практичних завдань	8
		<u>Самостійна робота:</u> виконання завдань самостійної роботи	5
Тема 9. Досвід здійснення демографічної політики в зарубіжних країнах.	ПРН 06. Демонструвати здатність до аналізу, адаптації та діяльності в нових ситуаціях. ПРН 13. Уміти здійснювати пошук та узагальнення інформації, робити висновки і формулювати рекомендації в межах своєї компетенції.	<u>Самостійна робота:</u> виконання завдань самостійної роботи	5
Тема 10. Сучасна демографічна політика України.	ПРН 06. Демонструвати здатність до аналізу, адаптації та діяльності в нових ситуаціях. ПРН 13. Уміти здійснювати пошук та узагальнення інформації, робити висновки і формулювати рекомендації в межах своєї компетенції.	<u>Практичне заняття:</u> виконання практичних завдань	8
		<u>Самостійна робота:</u> виконання завдань самостійної роботи	5

Політика оцінювання

1. Академічна доброчесність:

Документи стосовно академічної доброчесності наведені на сторінці АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ ПДАУ: <https://www.pdaa.edu.ua/content/akademichna-dobrochesnist>. Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає: самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей); посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права; надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації.

2. Дедлайни та перекладання:

Відвідування занять є обов'язковим. Усі завдання, передбачені програмою, мають бути виконані у встановлений термін. Практичні завдання, завдання зі самостійної роботи, які здаються з порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (-20%). Перекладання поточного та підсумкового контролю відбуваються за наявності поважних причин з дозволу директорату.

3. Академічна мобільність та неформальна освіта:

Є можливість опанування даної навчальної дисципліни за програмами академічної мобільності (внутрішньої / міжнародної) за наявними укладеними угодами (договорами) між Університетом та закладом-партнером та / або індивідуальними запрошеннями. Організаційні процеси навчання за програмами академічної мобільності регламентуються Положенням про академічну мобільність здобувачів вищої освіти ПДАУ.

На здобувачів вищої освіти поширюється право про визнання результатів навчання, набутих у неформальній / інформальній освіті (розповсюджується лише на обов'язкові компоненти освітньої програми або їх частини) перед опануванням даної освітньої компоненти. Особливості неформального / інформального навчання регламентовані Положенням про порядок визнання результатів навчання, набутих у неформальній та інформальній освіті, здобувачами вищої освіти ПДАУ.

4. Система оцінювання:

Критерії успішного опанування програмних результатів навчання

Програмні результати навчання	Відсоток у підсумковій оцінці з навчальної дисципліни, %	Максимальна кількість балів	Мінімальний пороговий рівень оцінок, балів
ПРН 06.	50,0	50,0	30,0
ПРН 13.	50,0	50,0	30,0
Разом	100,0	100,0	60,0

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ЄКТС	Оцінка за національною шкалою
90 – 100	A	зараховано
82 – 89	B	
74 – 81	C	
64 – 73	D	
60 – 63	E	незараховано
35 – 59	FX	
1 – 34	F	

Додаткова інформація

Основні

- Герасимчук А.А., Палеха Ю.І., Шиян О.М. Соціологія. Навч. посібник. К.: Вид-во Європейського університету. 2004. 246 с. URL: <http://politics.ellib.org.ua/pages-11337.html>
- Демографические тенденции в Украине / Research and Branding group – Маркетинговые исследования – исследования рынка URL: <http://rb.com.ua/rus/marketing/tendency/8227/>
- Демографический энциклопедический словарь URL: <http://geography.su/demogr>
- Дерега В.В. Демографічна ситуація та формування сімейної політики в країнах Європейського Союзу URL: http://www.confcontact.com/2012_11_29/1_derega.htm.
- Дорошенко Л. С. Демографія: Навчальний посібник для вузів. К.: МАУП, 2005. 111 с.
- Крисаленко В.С. Динаміка населення: Популяційні, етнічні та глобальні виміри: Монографія. К.: НІСД, 2005. 368 с.
- Людський розвиток в Україні. Модернізація соціальної політики: регіональний аспект (колективна монографія) / за ред. Е.М. Лібанової; Ін-т демографії та соціальних досліджень ім. М.В. Птухи НАН України. К., 2015. 254 с.
- Малиновська О. А. Міграційна політика: глобальний контекст та українські реалії: монографія. К.: НІСД, 2018. 472 с.
- Міграційна криза в ЄС – статистика та аналіз політики. Cedos. URL: <https://cedos.org.ua/uk/articles/mihratsiina-kryza-v-yes-statystyka-ta-analiz-polityky>.
- Населення України. Імперативи демографічного старіння. К.: ВД «АДЕФ-Україна», 2014. 288 с.
- Немец Л. М., Сегіда К.Ю. Географія населення: українсько-російсько-англійський словник термінів та понять: навчальний посібник. Харків: Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна, 2011. 144 с.
- Павленко О. Ю. Сім'я – об'єкт демографічної політики. *Формування ринкової економіки*: зб. наук. пр. Спецвип. : матеріали Міжнар.наук.-практ. конф. «Демократичний розвиток України та пріоритетні завдання демографічної політики». К. : КНЕУ, 2006. Т. 1 : Відтворення населення та його природний рух. С. 33 – 35.
- Позняк О. В. Міграційні процеси в контексті демографічного розвитку України: сучасний стан і перспективні тенденції. *Економічний часопис* – XXI. 2002. № 4. С. 34 – 37.
- Про затвердження Стратегії демографічного розвитку в період до 2015 року: Постанова Кабінету Міністрів України від 24 черв. 2006 р. № 879. URL: zakon.rada.gov.ua/laws/show/879-2006-p.

Допоміжні

- Delivering on the Europe 2020 Strategy. Handbook for Local and Regional Authorities. CoR:2nd Edition. 2014. 84 pp.
- Steinführer A., Haase A. Demographic change as a future challenge for cities in East Central Europe. *Swedish Society for Anthropology and Geograph*. URL: http://shrinking.ums-riate.fr/Ressources/Intro/STE_07.pdf
- Demographic Transition: An Historical Sociological Perspective by the University of Michigan. URL: http://www.globalchange.umich.edu/globalchange2/current/lectures/pop_socio/pop_socio.html
- Fellman J., Getis A., Getis J. Human geography. Landscapes of human activities. 7 th edition. New York: McGraw-Hill, 2003. 576 p.
- Huffman W.E., Feridhanusetyawan T. Migration, fixed costs, and location-specific amenities: A hazard analysis for a panel of males. *American Journal of Agricultural Economics*. 2007. Vol. 89. No. 2. P. 368-382.
- Lesthaeghe R. Second Demographic Transition in the US: Exception or Textbook Example URL: http://sdt.psc.isr.umich.edu/pubs/presentations/us_sdt_basic.pdf
- Niemets L., Segida K., Guseva N. Demographic potential as the basis for social and economic development. *Економічний часопис* – XXI. № 3-4 (1). Київ, 2015.
- Russel King, Elisabetta Zontini The role of gender in the South European immigration model URL: <https://www.raco.cat/index.php/papers/article/viewFile/%2025564/25398>.
- Вишневикий А. Г. Демографический кризис в странах СНГ. URL: <http://www.demoscope.ru/weekly/2005/0197/tema03.php>
- Влияние мигрантов на экономику Европы URL: <https://politus.ru/v-mire/1783-vliyanie-migranty-na-ekonomiku-evropy.html>.
- Ерфан Є.А. Особливості міжнародної міграції висококваліфікованих працівників. Науковий вісник Ужгородського національного університету, Ужгород, 2018. № 2. Ч. 2. С. 10-14.
- Клочан І. А. Регіональні аспекти народжуваності в Україні. *Демографія та соціальна економіка*. 2010. № 1(13). С. 98-105.
- Комплексний демографічний прогноз України на період до 2050 р. (колектив авторів) / За ред. чл.-кор. НАНУ, д. е. н., проф. Е. М. Лібанової. К.: Український центр соціальних реформ, 2006. 138 с.
- Коулмен Д. Третий демографический переход. *Демоскоп* № 299 – 300, 3 –16 сентября 2007. URL: <http://demoscope.ru/weekly/2007/0299/tema05.php>
- Курило І. Демографічні процеси і структури в Україні: регіональні особливості. *Актуальні проблеми регіональної економіки*. Вип. 10. Том.2. 2014. С.138- 145
- Курило І.О. Здоров'я і тривалість життя літнього населення в Україні: тенденції та деякі їх фактори. *Демографія та*

соціальна економіка. № 2 (20). 2013. С. 102- 114.

17. Людський розвиток в Україні: мінімізація соціальних ризиків (колективна монографія) / За ред. Е.М. Лібанової. К.: Ін-т демографії та соціальних досліджень ім. М.В.Птухи НАН України, Держкомстат України, 2010. 496 с.
18. Макарова О. В. Демографічна політика: сучасні реалії та перспективи. *Демографія та соціальна економіка*. 2007. № 1. С. 3-12.
19. Малиновська О. А. Внутрішня міграція та тимчасові переміщення в Україні в умовах політичних та соціально-економічних загроз. URL: http://www.niss.gov.ua/content/articles/files/vnutrishnya_migratsia-45aa1.pdf.
20. Малиновська О.А. Міграція зовнішня (міждержавна) URL: http://www.history.org.ua/?termin=Migratsiya_zovnishnya.
21. Немець Л. М., Сегіда К. Ю., Немець К. А. Демографічний розвиток Харківського регіону: монографія. Х.: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2012. 200 с.
22. Перспективы мирового населения. Организация Объединенных Наций. Департамент по экономическим и социальным вопросам. Отдел народонаселения (2019 год). URL: <https://population.un.org/wpp/DataQuery> (дата звернення 05.08.2020).
23. Регіональна політика та стратегія Європейського Союзу URL: <http://www.niss.gov.ua/book/Region/08-IREGIONI.pdf>
24. Регіональний розвиток та державна регіональна політика в Україні: стан і перспективи змін у контексті глобальних викликів та європейських стандартів політики. URL: http://surdp.eu/uploads/files/Analytical_Report_Main_part-UA.pdf
25. Рейтинг стран мира по уровню продолжительности жизни: исследование. Центр гуманитарных технологий, 2006–2020 гг. URL: <https://gtmarket.ru/ratings/life-expectancy-index/life-expectancy-index-info> (дата звернення 01.08.2020).
26. Розподіл постійного населення України за статтю та віком на 1 січня 2020 р.: статистичний збірник. Київ. Державна служба статистики України, 2020. 344 с.
27. Сегіда Е. Ю. География населения с основами демографии: учебно-методическое пособие. Харьков, 2014. 154 с.
28. Сегіда К. Ю., Заветний С. О., Кузьменко Д. М. Епістемологічні основи дослідження демографічної поведінки. *Збірник наукових праць «Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна: Геологія – Географія – Екологія»*. Випуск № 1084. Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2014. с. 138 – 142.
29. Статистика населення України: банк даних Державної служби статистики України. URL: http://database.ukrcensus.gov.ua/MULT/Dialog/statfile_c_files/stat_vik.html (дата звернення 13.08.2020).
30. Стеценко С. Г. Демографічна статистика: Підручник. К.: Вища школа, 2005. 415 с.
31. Топчиев А. Г., Яворская В. В., Димова Н. В. Геодемографические процессы: деформация структуры населения и методы их анализа. Научный журнал Пермского университета Географический вестник. Социально-экономическая география. 2014. №4(31). С. 29-35.
32. Эдиев Д. М. Концепция демографического потенциала и ее приложения. URL : http://www.mathnet.ru/php/archive.phtml?wshow=paper&jrnid=mm&paperid=365&option_la ng=rus

Інформаційні ресурси

1. Eurostat URL: <https://ec.europa.eu/eurostat/web/main/home>.
2. Global Trends: Forced Displacement. UNHCR. 2017. URL: <http://www.unhcr.org/statistics/unhcrstats/5943e8a34/global-trends-forced-displacement.html>.
3. International Labor Organization URL: <http://www.ilo.org/global/lang--en/index.htm/>.
4. The world factbook URL: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/>.
5. UNFPA State of world population in 2019 URL: https://www.unfpa.org/sites/default/files/pub-pdf/UNFPA_PUB_2019_EN_State_of_World_Population.pdf.
6. United Nation Population Division URL: <http://www.un.org/en/development/desa/population/migration/data/estimates2/estimates.shtml>.
7. База даних міжнародної організації міграцій URL: <https://migrationdataportal.org/>.
8. Головне управління статистики в Полтавській області. URL: <http://www.pl.ukrstat.gov.ua/>
9. Державна служба статистики України URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
10. Інформаційний портал Організації об'єднаних націй URL: <http://www.un.org/ru>
11. Мировой атлас данных URL: <https://knoema.ru/>.
12. Міжнародна організація міграцій URL: <https://www.iom.int/>.
13. Результати Всеукраїнського перепису населення URL: <http://www.ukrcensus.gov.ua>
14. Світова статистика URL: <http://www.worldometers.info/ru>
15. Статистичні дані за країнами світу. URL: <http://iformatsiya.ru/tab1/459-statisticheskie-dannye-stran-mira-za-2010-god.html>